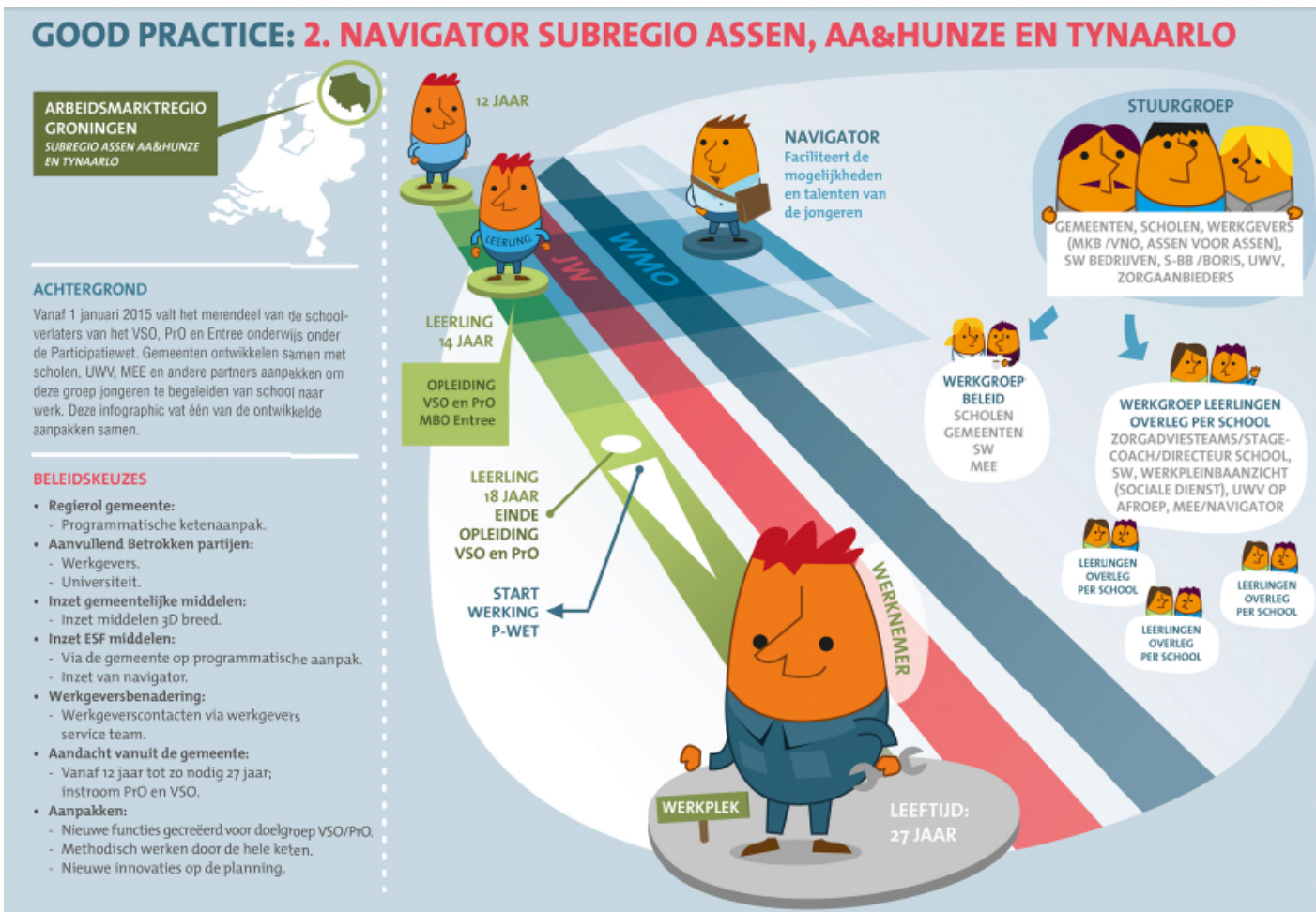

Referentieprojecten Toekomstcoach

Het resultaat van de werkwijze achter het integrale concept Toekomstcoach aan de hand van (pilot)projecten 'Navigator' (2012-2018)

Factsheet over de pilot (Programmaraad, 2015, (Niet) uitkeringsgerechtigde schoolverlaters van het VSO en Praktijk Onderwijs)

Pilot 'Navigator' bij VSO- en PRO-leerlingen

Het uitgangspunt bij de start van de pilot was dat bij ongewijzigd beleid iedere (jong)volwassene uit deze doelgroep straks €22.000,- per jaar aan uitkering, zorg, dagopvang, begeleiding en ondersteuning zou gaan kosten.

De pilot richtte zich op jongeren die in potentie de overgang kunnen maken naar betaalde arbeid, maar die zelfs door inzet van extra ondersteuning vanuit de school niet bij werk kunnen komen of dreigen uit te vallen uit het onderwijs.

In een eerste pilotperiode van 2 jaar is bij 130 VSO- en PRO-leerlingen een navigator ingezet. Na afloop van deze periode hadden 25 jongeren een betaalde baan, 40 stonden op de nominatie om aan het werk te gaan en 2 zijn er doorgestroomd naar een vorm van dagbesteding. Andere jongeren hadden stappen gemaakt in de vorm van stages, trainingen rond 'groen', VCA, heftruckcertificaten, (arbeids)vaardigheidstrainingen, etc. Ter vergelijking: voor deze pilot stroomde 70% van deze doelgroep via de Wajong door naar de Wsw.

In 2018 had 60% van de aangemelde jongeren aan het eind van het jaar een betaalde baan, 14% volgde (ook) een opleiding en 25% had een stage, werkervaringsplek, vrijwilligerswerk en/of andere vorm van dagbesteding. Bij slechts 10% van de jongeren is (ook) een uitkering aangevraagd.

➤ Alle betrokken partijen (onderwijs, gemeente, werkplein, UWV, MEE en SBB) waren het erover eens dat dit niet bereikt zou zijn zonder de gedane investeringen in de samenwerking tussen alle betrokkenen en de inzet van de navigatoren. Het effect van de samenwerking was groter dan elk van de samenwerkende partijen afzonderlijk had kunnen bereiken.

➤ In de periode dat de jongeren begeleid werden maakten zij een enorme ontwikkeling door, waardoor ze een betere werkhouding kregen, minder overlast veroorzaakten, minder schulden hadden en minder een beroep op zorg deden. De pilot concludeerde dat de inzet van de navigator de kans op werk aanzienlijk vergrootte en de maatschappelijke kosten voor o.a. de gemeente afnamen.

“Uiteindelijk is het hoofddoel volgens mij om kinderen te laten worden wie ze zijn. En daar zoveel mogelijk bij te helpen hun weg in te vinden, en het liefst via de arbeidsmarkt.” (Gemeente Assen)

“Natuurlijk ben je verantwoordelijk voor je eigen taakstelling, dat zijn wij ook. Maar uiteindelijk ben je samen verantwoordelijk om dat doel voor die leerling te bereiken. En zo ervaar ik dat. Dat vind ik ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid. (School)

“Ik denk niet dat één partij het in zijn eentje kan. Het gaat vaak om problematiek die meervoudig van aard is. En dat kan niet één organisatie in zijn eentje oplossen.” (Gemeente Assen)

“Het hele project valt of staat met de samenwerking tussen de verschillende partijen. Ze zijn afhankelijk van elkaar en moeten het samen doen.” (SBB)

“Het is belangrijk dat er een mogelijkheid is om heel vroeg met de Navigator te starten, zodat al voordat er problemen ontstaan hulp kan worden geboden.” (Gemeente Assen)

“Ik zou graag een navigator willen voor alle jongeren die geen startkwalificatie hebben. De toekomst zou voor mij een toekomst mogen zijn voor een navigator met een bredere insteek.” (Werkplein Baanzicht Assen)

Resultaten uit evaluatieonderzoek

Rijksuniversiteit Groningen is vanaf het begin betrokken geweest bij de pilot. Enerzijds om de resultaten te objectiveren. Anderzijds om goed grip te krijgen op de vraag welke factoren de effectiviteit van de aanpak in de praktijk bepalen. Met als uiteindelijke doel om te komen tot een beschreven, in de praktijk bewezen methode¹.

- Professionals betrokken binnen het concept dachten na het project meer vanuit het belang van de jongere in plaats van vanuit organisatiebelangen.
- De samenwerking tussen de professionals was gegroeid, de groep samenwerkende organisaties was slagvaardiger geworden.
- Er was sprake van gezamenlijk gedragen doelen en het goed omgaan met onderlinge afhankelijkheden in het belang van de leerling op weg naar werk. De navigator zorgde voor duidelijkheid in de regie waarbij

iedereen zijn verantwoordelijkheid nam. Op verschillende terreinen leverde dit ook een ‘vliegwieleffect’ op.

- Het centraal stellen van de jongeren en het verantwoordelijk voelen voor het project bleek een van de meest bepalende succesfactoren van het concept.
- Professionals ervoeren een zeer hoge betrokkenheid van iedereen die betrokken was bij het project, die ze nog niet eerder bij andere projecten hadden gezien.
- De navigatoren werden duidelijk als meerwaarde gezien door de professionals, met name omdat deze voor langere tijd begeleiding boden om de jongeren richting arbeid te krijgen.
- Meerwaarde van de werkwijze van de navigator was daarnaast dat deze focuste op arbeid, maar zich ook richtte op leefgebieden eromheen, zoals vrije tijd, wonen en sociale participatie. Met uitzondering van de navigatoren, gaven alle betrokken professionals aan dat zij niet verantwoordelijk waren voor andere leefgebieden en dat zij zich daar ook niet verantwoordelijk voor voelden.
- Er werden een viertal competenties van belang gedestilleerd: kennis van de sociale kaart en van de hulp en ondersteuning die jongeren met een beperking nodig hebben, goed kunnen netwerken, met veel verschillende mensen kunnen samenwerken en om die reden goed kunnen communiceren, visie hebben; een duidelijk beeld van wat je wilt bereiken met de jongere en duidelijk aangeven hoe je dat gaat bereiken. De navigatoren voldeden aan deze competenties.

Naast de beoogde doelstelling (jongeren aan het werk), bleek dat er nog meer gebeurde:

- Jongeren werden er blij van: “Dankzij Erna (navigator red.) kan ik worden wat ik wil.”
- Jongeren ervoeren serieuze deelname in de maatschappij: “Ze doen er echt toe.”
- Scholen werden er blij van: “Met de komst van navigator is er perspectief binnen gekomen voor onze leerlingen.”
- Gemeente: “Navigator ontschot niet alleen partijen onderling, maar ook binnen de gemeenten verdwijnen schuttingen, waardoor er meer mogelijk wordt.”
- In de praktijk bleken de navigators voor professionals van o.a. scholen, gemeenten, zorginstellingen en werkgevers een vraagbaakfunctie te vervullen.
- Richting werkgevers en overheden bevorderde de navigator maatschappelijk verantwoord ondernemer- en werkgeverschap.

¹ Zie voor alle onderzoeksresultaten: publicatielijst Anja Holwerda, Rijksuniversiteit Groningen; Sprank (2015), Navigator helpt jongeren zonder opstopping naar werk; Hanzehogeschool (2015), diverse onderzoeken.

- Er zijn afspraken gemaakt met diverse branches om stage- en werkplekken uit te breiden, om meer jongeren op diverse niveaus aan het werk te krijgen.
- Er is een arbeidscarroussel gerealiseerd waar verschillende bedrijven de jongeren werkervaringsplekken boden. Dit is tevens een vijver voor de bedrijven om nieuwe medewerkers te werven.
- De pilot werd aangesloten bij 'Assen voor Assen', waarmee een netwerk van maatschappelijk betrokken ondernemers werd ontsloten. Een project dat hier bijvoorbeeld uit is ontstaan, is een rondvaartboot die gebouwd werd mede door jongeren uit de doelgroep van de pilot.
- Navigator werd door de gemeente aangeduid als SROI project. Aanbestedingen werden gegund indien bedrijven stage en werk voor de doelgroep ter beschikking stelden.
- Navigatoren werden geïntegreerd in de schoolsystemen, waardoor ze als spil snel acties konden voorzien en ernaar handelen bij knelpunten.
- Alle deelnemende partijen hebben hun contacten met werkgevers gedeeld in de pilot, waardoor een enorm netwerk van maatschappelijk betrokken ondernemers is ontstaan

Pilot 'Navigator' bij bredere doelgroep jongeren

In een drietal pilots is daarnaast ervaring opgedaan met het toegankelijk maken van de werkwijze voor een bredere doelgroep. Het ging hierbij om jongeren afkomstig van het voortgezet speciaal onderwijs, praktijkonderwijs, Entree-onderwijs en/of Mbo niveau 2 die vanuit verschillende instanties ondersteund werden:

- 1) individuele ondersteuning van jongeren vanuit het gemeentelijke loket
- 2) coaching van jongeren uit het doelgroepenregister vanuit de Intergemeentelijke Sociale Dienst
- 3) trajectbegeleiding van kwetsbare jongeren vanuit het RMC

Dit heeft geleid tot inzicht in de mogelijkheden en toepassingen van de werkwijze bij diverse doelgroepen: bij zowel jongeren met een redelijke mate van zelfredzaamheid als jongeren met beperkte of zeer beperkte mate van zelfredzaamheid. In de afsluitende fase van deze pilots is geconstateerd dat, om het toepassen van de werkwijze in de praktijk van deze settings werkbaar te maken, het nodig is om de methodische begeleiding gebaseerd op de werkwijze op een meer samenhangende manier in de regio in te bedden. Uitgangspunt moet zijn de ondersteuningsbehoefte van de jongere en niet de structuren van de organisatie.

De werkwijze in het kort

In de werkwijze speelt het vergroten van de zelfredzaamheid van de jongere op alle leefgebieden een belangrijke rol. Er wordt samengewerkt op alle leefgebieden door dwarsverbanden te leggen tussen de verschillende stelsels. Hierin zijn onderwijs en arbeid leidend en is zorg ondersteunend.

Uitgangspunten:

- De jongere staat centraal;
- De coach heeft kennis van de doelgroep, waardoor hij goed weet aan te sluiten op de taal en houding van jongeren;
- De coach zet Sociale Netwerk Versterking in zodat de jongere structureel hulpvragen leert neer te leggen in zijn directe leefomgeving en zich alleen waar noodzakelijk richt tot hulpverlening;
- De coach beschikt over een groot netwerk en over een productenkaart van de dienstverlening van dit netwerk voor deze specifieke doelgroep;
- De coach is als een verbindende factor tussen alle betrokkenen en vergroot daarmee het gevoel van verantwoordelijkheid van de ketenpartners.

In ieder traject stelt de coach samen met de jongere een toekomstplan op, waarin een reële werk- en of scholingsdroom van de jongere centraal staat. Het is van belang dat de jongere achter het eigen plan staat. Daarin wordt rekening gehouden met de mogelijkheden en beperkingen die de jongere heeft. Van de leefgebieden wordt de huidige en gewenste situatie in kaart gebracht. Vervolgens wordt er een tijdspad opgesteld waarin de subdoelen, gekoppeld aan de leefgebieden een plek krijgen om het doel van het traject te behalen.

Bijvoorbeeld: de jongere heeft als doel het behalen van een niveau 2 opleiding en heeft te maken met een onveilige thuissituatie en schulden. De subdoelen zijn het wegwerken van de schulden, het krijgen van budgethulp en het hebben van een veilige en rustige leefomgeving. Dit is immers randvoorwaardelijk om de opleiding met succes af te kunnen ronden en een meer stabiele toekomst tegemoet te gaan. In het tijdspad krijgen deze subdoelen een plek, terwijl er ook gewerkt wordt aan het behalen van een diploma.

Na het opstellen van het toekomstplan en het tijdspad neemt de coach een regierol in. Het tijdspad wordt als middel ingezet om met de jongere voortdurend de voortgang van het traject te evalueren. Hierdoor krijgt de jongere zicht op de situatie waarin hij zich bevindt en leert de jongere verantwoordelijkheid te nemen voor zijn eigen situatie.